

„Édes álom pillangó képében”
Arany János és a magyarság nyomában Erdélyben és
Magyarországon

Beszámoló a Koch Valéria Iskolaközpont 7. a és 7. b osztályának
erdélyi kirándulásáról.

Intézményünk 7. a és b osztálya pályázatot nyújtott be a „Határtalanul” program keretében az Arany János emlékévként Arany János életútjának, az életút állomásainak megismerésére, felkeresésére, valamint az erdélyi magyarok városainak, falvainak, kultúrájának megismerésére. A pályázat sikeres volt, két osztályunk nyert egy 5 napos utat Erdélybe.

A kirándulás dátuma: 2018. március 19-23.

A program leírása:

2017. március 19.

Reggel 6 órakor indultunk. A két csoport azonos programot teljesített, azonos útvonalon, de külön busszal, mentünk.

Első napi programunk **Nagykőrös**, majd **Geszt** felkeresése volt. A nap témája Arany János nagykőrösi tartózkodása emlékeinek megtekintése, illetve a geszti Teleki kastély és az Arany-emlékház felkeresése volt. Arany Jánost az 1851-es év második felében a nagykőrösi református gimnázium magyar és latin nyelv és irodalom tanárává választották. Tíz éven át volt itt nagyon lelkiismeretes és pontos tanár. Rendszeresen publikált folyóiratokban és nagyobb művei is ebből az időszakból származnak. Ilyen például a Családi kör, a Kertben című versek, vagy a Zács Klára, az V. László, a Walesi bárdok című balladája is. Megtekintettük a nagykőrösi városi Arany János Múzeum előtt látható Tanári kar című szoborcsoportot, majd elmentünk a Nagykőrösi Arany János Kulturális Központba, ahol a kiállítás átmenetileg látható. A kiállítás címe „Arany 200 – Arany, a nagykőrösi pedagógus”. A csoport megtekintette az 1848/49-es forradalom és szabadságharc eseményeit és emlékeit bemutató filmvetítést és kiállítást, majd egy helyi idegenvezető végigvezetett bennünket az Arany-kiállításon.

Nagykörös után a geszti Teleki-kastély volt a cél. Arany itt tanította Teleki Lajos fiát, Domonkost, s a kertben található kis lakban tartózkodott legszívesebben. Geszti tartózkodása alatt keletkeztek olyan művei, mint „Hajnali kürt”, „A dajka sírja”, „A gyermek és a szivárvány”, majd a „Domokos napra”. A Toldi középső része is ebben az idilli környezetben született, valamint a szabadságharc vezéreit kigúnyoló „Nagyidai cigányok” első néhány versszaka is. A helyszínen tudtuk meg, hogy a kastélyt felújítják, bemenni nem lehet, de az Arany-házat kívülről megnézhattük. Sajnáljuk, hogy ilyen méltatlan körülmények között találtuk nagy költőnk kedvenc tartózkodási helyét, bár az Országgyűlés alelnökének koszorúját még teljes épségben találtuk.

A határon való átkelés után előadást hangzott el Romániáról, a Partiumról és Erdélyről, azok földrajzáról, jelenlegi státuszáról, szerepéről az ország életében. Megismerkedtünk Erdőhát vidékével, a Körösök szépségével, kialakulásával, földrajzi szerepével, adataival. Ez diák Erdély földrajzáról tartott előadást.

Hamarosan Nagyszalontára érkeztünk. Útközben a diákok elmondták, mit lehet tudni erről a híres városról, Arany János itteni életéről. Megismertük az Arany-család történetét, a kis János fejlődését, iskoláit, majd felnőve a „hallgati ember”-ré válását. Arany János itt tisztviselőként dolgozott, s példásan látta el feladatát. Hírlapi cikkeket is írt, megnősült, gyermeki születtek. Majd 1845-ben megszületett az „Elveszett alkotmány” című satirikus eposza. 1846-ban a Kisfaludy Társaság által meghirdetett irodalmi pályázatra írta meg a „Toldi” című balladáját, amellyel megnyerte a pályadíjat. Nagyszalontán megkoszorúztuk Arany János szobrát, felkerestük a Csonka-tornyot (melyben Arany János múzeuma van), majd az Arany János Elméleti Líceumba mentünk, ahol hasonló korú diákok várták a magyarországi csoportot. A diákok átadták ajándékaikat, a magyar nyelvű könyveket, aminek a szalontai gyerekek nagyon örültek. Ezután beszélgetés, közös éneklés következett. Arany János egyik megzenésített versét énekelték el a diákok. A nagyszalontai gyerekek kakaós kaláccsal, üdítővel vártak bennünket, s nagyon szívesen kínálták. Sajnos, a focimeccs a havas, szeles időjárás miatt elmaradt.

A szalontai látogatás után már csak a szállás elfoglalása maradt. Fáradtan érkeztünk meg Nagyváradra, a Posticum Hotelbe.

Vacsora a hotelben.

2018. március 20.

Ezen a napon Erdély északi részében kalandoztunk. Az itt élő magyar népesség építkezését, életét, szokásait fedeztük fel. Nagyváradról való indulás után első megállónk Királyhágó volt. Az első napon megkapott tesztlap egyik kérdésére is hamar megtaláltuk a választ, a Királyhágó Erdély kapuja. Innen csodálatos kilátás nyílt a Gyalui havasokra, előttünk a Réz-hegység, visszatekintve pedig a Bihar hegységet láthatjuk. Érdekesség, hogy itt terem természetes környezetében a kakukkfű.

Ezután már az Erdélyi-medencében jártunk. A medencét három oldalról a Kárpátok keretezi, nyugatról az Erdélyi-szigethegység zárja.

Néprajzi szempontból ez már Kalotaszeg, az erődtemplomok területe. Királyhágótól Kolozsvárig terjedő területen több mint 40-re tehető azoknak a falvaknak a száma, ahol csak magyarul beszélnek. Kalotaszeg nemes lakói, a szép viselet ihlette Ady Endrét „A Kalota partján” című versének megírására. Út közben felidéztük ezt a verset. Felkerestük Körösfő gyönyörű, fakazettás templomát is a falu fölötti kis dombon. A falu református lelkésze nagyon szép előadással mutatta be a templomot és a közösséget. A templom faragott szószéke 18. századi, a falakat pedig írásos és vagdalásos varrottasok díszítik. Színeik a kék, piros, fekete, fehér, s minden motívumnak jelképes jelentése van.

Kolozsvár előtt még beiktattunk egy ebédet, ami segített kicsit kipihenni a nap fáradalmait.

Az első erdélyi ebéd Nagykapus környékén: igazi csorba, majd rántott hús burgonyával.

A buszon a diákok Kolozsvárról tartottak kiselőadást. Kolozsvárra érkezve a Fő téren szálltunk ki. A város a magyar történelem és művészettörténet emlékei miatt fontos állomás. Itt született Mátyás királyunk, Bocskai István, híres egyeteme a Babes-Bolyai Tudományegyetem, mely mindig megküzdött a magyar nyelven való oktatásért. Itt élt egy ideig Áprily Lajos, itt élt és halt meg fiatalon Dsida Jenő is. Bár az idő rendkívül csípős volt, havas eső esett, fújt a hideg szél, de körbesétáltuk a teret. Megcsodáltuk a Szt. Mihály Székesegyház 14. században épült, majd a 18. században újjáépített gyönyörű épületét kívülről és belülről egyaránt. Megnéztük Fadrusz János 1896-ban készült Mátyás király lovassobrát. Körbejárva a teret, megtekintettük a barokk palotákat, mint pl. a Bánffy-palotát, a régi városházát és Fadrusz János egykori lakóházát.

A csoport azután Mátyás királyunk szülőházához vonult. Ez egy gyönyörű gótikus épület, melyben 1443. február 23-án megszületett Hunyadi Mátyás. Két emléktábla örökíti meg ezt az eseményt. Az épülettel szemben láthattuk az ún.

Szarvas-ház, melyben Heltai Gáspár nyomdája működött 1550-ben. Itt született Bocskai István is.

Kolozsvári sétánk után jól összefagyva elindultunk Aranyosgyéresre a szállásunkra. Aranyosgyéres Tordától 10 km-re keletre, az Aranyos mentén fekszik. Régen aranyat találtak erre, ezért kapta a patak az Aranyos nevet. Ma kb. 22 ezer lakosa van, ennek nagyobb része román. Nagyon kicsi a magyar lakosság aránya, kb. 1500. Iparváros, sodronygyára, téglagyára és vegyi üzeme van.

2018. március 21.

Kisebb programmódosítás után a mai napon délelőtt a tordai sétát és a sóbányát teljesítettük. Bűbajos városka az Aranyos és a Rákos összefolyásánál. Sóbányái miatt már a római korban is nagy jelentőséggel bírt és ezt a jelentőségét a történelem folyamán hosszú ideig megtartotta. Nagy történelmi események helyszíne is volt a település, országgyűlés 1505-ben, majd az erdélyi diéta 1568-ban, ahol a vallásszabadságot törvénybe iktatták. A történelem viharai tépték a várost, de a szatmári béke után fejlődésnek indult. A református lelkészi hivatal épületének falán, a Petőfi emléktáblán olvashatjuk, hogy itt szállt meg Petőfi Sándor, miközben Székelyföld felé tartott, hogy csatlakozzon Bem József seregéhez. Itt látta utoljára feleségét és kisfiát. Ma jelentős gyárváros.

A tordai hasadékot az időjárás miatt csak a buszból, messziről tudtuk megnézni. Hóesés, sár fogadott bennünket, a hasadéokban kirándulás életveszélyes lett volna.

A felhagyott sóbányánál szép turisztikai fogadó központot alakítottak ki és szakavatott idegenvezetővel meglátogattuk a tordai sóbányát.

Ma már nem csak turisztikai látványosság, hanem gyógyközpont is az asztmások, allergiások részére. A mélyben kisebb templom, teke és golfpálya, biliárdasztalok és egy amfiteátrum is helyet kapott. Működik egy kisebb óriáskerék is, amit a tanulók nagy örömmel használtak ki.

Szállásadónk nagyon rugalmas volt és kérésünkre a hideg csomag helyett meleg ebédet szolgáltatott fel. Nagyon jólesett mindenkinek.

Délután indultunk **Marosvásárhely** felé. A Nyárad és a Maros összefolyásától már Székelyföldön járunk. Itt mintegy 700 ezer székely él. A székelyek rendkívül büszkék magyarságukra és minden zaklatás, történelmi vihar közepette is megőrizték kultúrájukat, nyelvüket. A mai napig kimutatható az ősi vallások motívumainak továbbélése, de a rovásírásos emlékek is.

Marosvásárhely egy Maros megyei municípium. A székelység művelődési, ipari, kereskedelmi, közlekedési, oktatási és szellemi központja. A tanulói kielőadás meghallgatása után beszéltünk az 1990 márciusában zajlott „fekete március” nevű eseményről, amikor is etnikai zavargások törtek ki az akkor még többségben lévő magyarság és a románság között. Egyik kiváltó ok az volt, hogy 100.000-nyi magyar vonult némán táblákkal a teljes körű magyar nyelvű oktatás megteremtéséért. Ezután a román lakosok visszavágtak és ebből egy nagyon véres összecsapás lett. 2000 óta mártírváros Marosvásárhely, az 1989-es forradalom helyi mártírjainak emlékére. A város jelentős turisztikai állomás.

Helyi idegenvezető segítségével megtekintettük a város főterén a Kultúrpalotát. Építésének célja a város kulturális felemelése és a magyar nemzeti azonosságtudat megerősítése volt. Szép szecessziós épület, homlokzatát Kőrösfői-Kriesch Aladár festőművész tervezte. A falakon mindenütt székely és magyar mesék, mitológiai elemek láthatók freskókon. Kőrösfői-Krisch Aladár munkái. Itt is mindenütt a magyar kultúra, történelem emlékei, híres személyek arcmásai láthatók.

A helytörténeti kiállítás helyi idegenvezetővel

A nagyterem csodás színpadával

2018. március 22.

Reggel átadtuk szállásunkat, elbúcsúztunk szállásadóinktól és elindultunk visszafelé. A nap kisütött, ezért érdemes volt egy rövid megállót beiktatni Királyhágónál, hogy újra megcsodálhassuk a gyönyörű tájat és visszanezhessünk a csodás Erdélyre.

E nap célja Nagyvárád volt, ahol Ady Endre és a magyar kultúra emlékeit kerestük. A tanulói kiselőadásból megismerkedtünk Nagyvárád történetével, fontos történelmi szerepével. Megismerkedtünk Szent László legendájával, ebből megtudtuk, mennyire ragaszkodott a városhoz. Az első monostort Ő alapította a 11. században és ide költöztette a bihari püspökséget. A hagyomány szerint itt is temették el a nagy királyt. Már a 14. században szobrot állítottak emlékére, a Kolozsvári testvérek aranyozott lovasszobrát. Itt volt kanonok Janus Pannonius, püspök Vitéz János, várkapitány Rhédey Ferenc és fia. A török hódítás után újjáépült, mai katolikus székesegyháza 1770-es években épült. A 20. század elején a magyar kulturális élet egyik legjelentősebb központja volt. Ady Endre „Pece-parti Párizsnak” nevezte. Ady 1990-ban érkezett ide, a Szabadság szerkesztőségében dolgozott, de színikritikát is írt. Ma Nagyvárád a régió legnagyobb városa. Persze szomorúan hallottuk, hogy 223.000 lakosából csak 33 % a magyar ajkú, pedig már újra a Partiumban járunk.

Elsőként a magyar nyelvű Partiumi Keresztény Egyetem Arany János Kollégiumának udvarán nemrég felavatott Arany János egészalakos szobrát kerestük fel, majd hőcsatát vívtak a gyerekek a Kollégium bejáratánál.

Arany szobra

A Kollégium bejárata

Ezután a katolikus Székesegyházhoz mentünk, mely a legnagyobb barokk stílusban épült templom Romániában. II. János Pál pápa 1991-ben basilica minor rangra emelte. Itt látható Szent László szobra, melyet 1921-ben, az új román hatalom miatt a Fő térről ide hoztak. A parkban látható Nagyvárád legrégebbi barokk kőszobra is Szent Lászlóról, melyet 52 évig a földben rejtegettek, nehogy megsemmisítsék. 2000-ben állították fel újra. A székesegyházat Szent László alapította és valószínűleg csak 1116-ban temették ide. A történelem során elpusztult, majd a 18. sz-ban újjáépítették. A templomban őrzik Szent László hermáját koponyájának egy darabjával. A

szomszédos püspöki palotát is nagyjából ebben az időben kezdték építeni. Gyönyörű barokk palota, mely most áll felújítás alatt. 1970-ben a palotát megyei múzeumként nyitották meg, ahol régészeti, történelmi, néprajzi és művészeti kiállítást tartottak. A katolikus egyház 1996-ban kezdte meg törvényes úton visszaszerezni a palotát. 2004-ben vissza is kapta a használati jogot, de ezt még nem sikerült érvényesíteni. A magyar kormány 2017-ben 1,9 milliárd forinttal támogatta az épület felújítását.

A Székesegyház

Egy kis humor Roli bácsitól

Ezután Ady nyomába eredtünk. Megkerestük a híres Müllerei-t, a volt Müller-féle cukrászda épületét, ahol most Ady emlékmúzeum működik. A szép eklektikus épület teraszán gyakran tartózkodott Ady, itt mindig talált helyet, ahol alkotott. A múzeumban Ady több eredeti első kiadású kötetét is megtalálhatjuk, több kéziratot, dedikált verses kötetet is. A fotógyűjteményben megtaláljuk a költő különböző életkorokban készült felvételeit is.

Innen gyalog indultunk tovább volt EMKE kávéház felé. Sok szép szecessziós, eklektikus épület között sétáltunk, míg elértünk a Színház épületéig, majd az Astoria Szállóig. Az EMKE ma ezen a néven működik. Ady Endre törzsvendég volt az irodalmi kávéházban, ahol fiatal újságírók, költők találkoztak, beszélgettek, hallgatták meg egymás műveit. A kávézó falán emléktábla emlékeztet Ady itt töltött délutánjaira. Itt ismerkedett meg múzsjával, Diósyné Brüll Adéllal, vagyis Lédával.

Az EMKE

Erre a napra nem maradt más, mint a szállás újbóli elfoglalása. Vacsora után a kísérő Tanárok egy nagyon jó hangulatú játékos estét szerveztek a diákoknak, a végén disco-val, amit a gyerekek nagyon élveztek, jól érezték magukat. Játékos fejtörők, mozgásos feladatok várták a diákokat, amiket nagyon jól oldottak meg. A csodás nap lezárásaként el sem lehetett volna jobbat képzelni.

2018. március 23.

Bánatosan ébredt a csapat, mert az utolsó napot töltöttük a kiránduláson. Átadtuk a szállást, majd elindultunk két fontos állomás felé, Arad és Temesvár meglátogatására. Itt már a Bánság területén, a Maros völgyében jártunk.

A buszon újra diákoktól hallottunk Arad történetéről, jelenlegi helyzetéről, valamint minden magyar szívét elszomorító 1849. október 6-i eseményekről. A település ősidők óta fontos átkelő és vásárhely volt. Várát már 1132-ben említették. A történelem folyamán sokszor állt ostrom alatt és 1685-ben szabadult fel a török alól. A 18. században épült fel az új csillagvár, ami mai a honvédség kezelésében van, ezért nem látogatható. A város egykor nevezetes volt a szőlő- és bortermeléséről. Ma Arad gazdag hagyományokkal rendelkező ipari és kereskedelmi központ, jelentős a babagyártás és az óraipar.

A városban először a Szabadság-szoborcsoportot kerestük fel. Zala György 1885. október 6-án kezdte el a szobor munkálatait. Saját művészi alkotásává formálta az eredeti szobrot. Ünnepeles felavatására 1890. október 6-án került sor a Szabadság téren. A szoborcsoport fő alakja a szabad Magyarországot jelképező Hungária, alatta-előtte az Ébredő Szabadság, az Áldozatkészség, a Harckészség, majd a Haldokló harcos látható. Az I.

világháború után, Arad Romániához csatolásakor szinte azonnal felmerült a szobor lebontásának gondolata. 1923-ban bedeszkázták a rongálások megakadályozása céljából. Aztán eltávolították, különböző helyeken tárolták, pl. a vár árkában. 1999. október 6-án megegyezés alapján a minorita rendház udvarára szállították. Itt kezdték meg a restaurálást. 2004-ben állították fel újra a román-magyar megbékél jegyében a mai „Megbékélés Park”-ban. Szemben vele román felkelők diadalkapuja áll. Azóta több rongálás is történt, amit a hivatalos román politika elítélt.

Felidézve az 1848/49-es forradalom és szabadságharc eseményeit, sajnálatos kimenetelét, elindultunk az aradi vértanúk emlékhelye felé. Rendkívül csípős hideg, hóesés fogadott bennünket, de a koszorúzás végtelen csendben, fegyelmetten zajlott. Egy perces néma csennel róttuk le tiszteletünket hős elődeink előtt.

Az emlékmű megkoszorúzva

Tisztelgés az Ősök előtt

Az első, szerény kivitelezésű kőemlék helyén 1881. október 6-án leplezték le a ma látható obeliszket. Az obeliszken 1974-ben, a kivégzések 125. évfordulóján kétnyelvű fehér márvány emléktáblát helyeztek el. Külön kis koporsóba helyezték, és itt temették el az addig az ereklyemúzeumban őrzött csontokat; akkor hozták Aradra Leiningen Westerburg Károly, Damjanich János és Lahner György maradványait.

A megemlékezés után újra útnak indultunk, ezúttal Temesvár felé. A már megszokott diák-előadó ismertette a fontos tudnivalókat Temesvárról. Azt is megtudtuk, hogy 2021-ben Temesvár lesz Európa kulturális fővárosa. Temesvár Temes megye székhelye, a térség legnépesebb városa. A történelem során stratégiai fontosságú hely, sőt Károly Róbert idején egy ideig a király székhelye is volt. Már 1226-ban említik a várost, amely egészen 1920-ig Magyarországhoz tartozott. Akkor a versailles-i békeszerződés Romániának ítélte a várost. A városban robbant ki az 1989-es romániai forradalom. Temesvár többnemzetiségű város. Ma a gazdaság viszonylagos fejlettségének köszönhetően életszínvonala a negyedik helyet foglalja el a romániai városok között.

Temesvár multikulturális város, amelyet a különböző etnikai közösségek befolyása ért. Ennek köszönhetően Kis Bécsnek is nevezik. Programunkban a Lloyd-sor megtekintése, a régi Fő tér, benne a régi városháza felkeresése volt a cél. A buszból a román ortodox templom mellett szálltunk ki, így sort kerítettünk a templom megtekintésére is.

A tanulók érdeklődve nézték meg az ortodox templomot, annak ikonosztázát. Mikor újra buszra szálltunk, beszélgettünk az ortodox kereszténységről, annak felépítéséről, hitéletéről. Megtudták, miért áll és milyen hierarchiában a pravoszláv templomokban az ikonosztáz. Arról is beszélgettünk, miben különbözik a római katolikus és az ortodox vallás.

Tovább sétáltunk a Piata Victoriei-n, ahol a 19. században épült palotákat csodálhattuk meg. Itt látható az 1912-ben felépített Lloyd-palotát is, melynek emeleiteit a Politechnikai egyetem rektorátusa foglalja el. A tér végét a Temesvári Nemzeti Színház foglalja el. Eredetileg egy a párizsi Operához hasonló épületet tervezett ide a tervező, de költségei miatt elvetették a tervet. Így született meg a mai, eléggé kétes értékű monstrum-épület. A tér jobb oldalán sétálva betekintheünk egy kis terecskére, ahol a Károly Róbert király által építtetett várkastély helyén épült kétszintes, belső udvaros vár áll. Hunyadi János tulajdonába került, ezért nevezik Hunyadi-várnak. Ma a Bánsági Múzeum működik benne.

A tér után elérünk a Piata Libertatii-ra, amely a 18. századi Temesvár Fő tere volt. A tér közepén áll egy Szűz Mária szobor, melyet a 18. században emeltek. A téren áll a régi Városháza is, egy jelentős barokk épület, 1731 és 1734 között építették a katolikus magisztrátus számára.

Piata Libertatii, Szűz Mária szobor

Újra buszra szállva megkíséreltük a Temesvári csata emlékművét felkeresni. Az időjárási viszonyok azonban rendkívül rosszak voltak, a sár és víz miatt gyalogosan sem volt megközelíthető. Ezért a buszon ismertettük a temesvári csata történéseit, illetve az emlékműre írt szöveget felolvastuk. Így emlékeztünk meg az e helyen lefolyt csatában meghalt 54 névtelen hősré.

A magyar határ átlépése után Csanádpalotán ebédeltünk, majd elindultunk haza. Az esti hazaérkezéskor láttuk, hogy a gyerekek nagyon jól érezték magukat, a várakozó szülők csupa csillogó szemű, boldog gyereket kaptak vissza.